

Spoeedgevallen-Verbandleer *een praktische benadering*

Steunverbanden:

Worden gebruikt om lichaamsdelen, gewrichten, te ontlasten en/of in een stabiele stand te houden. In de spoedgevallendiensten worden deze veelvuldig geapliceerd.

⇒ Korte rek zwachtels:

Hier kan je m.i. veelvuldig 'inadequaaf' gebruik vaststellen. De meeste problemen situeren zich dan m.n. rond het gebruik van minder geschikte tot zelfs ongepaste verband-**materialen** én verband-**technieken** ! Zo stel je vaak vast dat een weinig steunende zwachtel, m.n. de fixatie-zwachtel (veelal crêpe-type) hier wordt gebruikt. Ook de type Dauerbinde-windel (wat een lange rek zwachtel is) wordt hier vaak (inadequaaf) gebruikt, het risico bij deze laatste is afsnoering (te extreme rek) of onvoldoende steun (te los aangespannen). Daarenboven zijn deze verbanden erg kostelijk (stukprijs grootorde +/- 7,5 €, 301 Bef).

Het is dan ook het meest aangewezen om bij de opdracht steunverbanden te opteren voor 'korte rek steunverbanden'. Deze verbanden zijn veelal te situeren in de grootorde van kostprijs van +/- 1,85 €, 75 Bef /stuk, zijn hygiënisch goed onderhoudbaar (wasbaar), herbruikbaar, geven minder risico 's naar aanleggen (compressie-probleem).

Meest voorkomend en elementair terzake is het wellicht het steunverband van de enkels. Deze techniek wordt dan ook hieronder beschreven. In mindere mate worden ook wel steunverband van knie, elleboog en pols toegepast, de cijfer-acht verband-technieken zijn hier wellicht veelal voldoende.

Techniek steunverband enkel (hielslot):

- windel-richting respecteren weg van de getraumatiseerde zijde (mediaal gericht veelal, gezien het bandletsel meestal lateraal gesitueerd is)
- verband met 2 circulaire slagen fixeren distale tibia (ev. hiel)
- buitenkant enkel: schuin van boven naar onder (hielslot)
- onder de voet door en diagonaal over wreef naar buitenkant en terug naar mediaal (achter achillepees door)
- binnenkant enkel: schuin van boven naar onder (hielslot)
- onder de voet door, diagonaal over wreef naar binnenkant en terug naar lateraal (achter achillepees door)
- buitenkant enkel: schuin boven naar onder (hielslot)
- vervolgens cijfer-acht-windingen
- verband vastleggen op de tibia.

En dan sta je daar, pracht van een steunverband (zelfs met goede rek / steun aangelegd bij de patiënt, in combinatie krijgt je patiënt dan vaak zalf-applicatie voorgeschreven: 2 tot 4 x / daags. Patiënt moet enkele uren later thuis dit (toch wel zeker voor hem complexe) werk overdoen ? Haalbaarheid ??

Tuurlijk instrueerde je (tijdens aanleg) perfect hoe dit hoort te gebeuren ..., gaf je zelf in het beste geval een instructie-blaadje mee aan de patiënt over de correcte techniek-beschrijving

... .

Haalbaarheid, blijft een vraagteken ?

Alternatief (naast goede verbale en schriftelijke instructie):

- overweging om de patiënt een tubulair steunverband te verstrekken (dat veel makkelijker appliceerbaar is) (maar minder steun geeft) ?
- bepaalde literatuur-bronnen stellen dat een steunverband 72 uren t.p. mag blijven, laat je dan misschien je pat. Best terugkomen in de polykliniek chirurgie en ga je dan best verbandwissel uitvoeren (zonder tussendoor zalf te appliceren) ?

⇒ tubulair steunverband:

Is een (tweede) keuze steunverband dat bestaat uit vol geweven materiaal. Raadzaam is alvast toch op z'n minst ook voor deze (specifiek op jullie dienst gebruikte) materialen de respectievelijke gebruiks-instructies na te lezen. Vaak blijkt uit deze dat het 'dubbel' aanleggen van de tubulaire steunverbanden aangewezen blijkt! Aangewezen is ook een verantwoorde maatkeuze te maken (a.h.v. eventueel bijgevoegd maatlint).

Relevant om weten is daarenboven dat een aantal literatuur-bronnen voor deze korte rek en tubulaire steunverbanden adviseren dat ze tijdens de nachtrust verwijderd worden. In het verlengde van deze steunverbanden kan je de bedenking maken om op onze spoedgevallendiensten ook het tapen (elastisch cohesief vnl.) toe gaan te passen. Toch, de complexiteit naar techniek (binnen een grote groep van verpleegkundigen met slechts beperkte toepassings-ervaring) en de risico 's (afsnoring) doen me pleiten voor een niet gesystematiseerde toepassing (wel binnen de optie poly chirurgie, in een 2° tijd).

Orthopedische hulpverbanden:

Er zijn er inmiddels heel wat, een moeilijk overzichtelijk gamma. Discussie is dan ook nogal eens de mate waarin dit gamma beschikbaar hoort te zijn ?

- Halskragen:

Blijken gegeneraliseerd aanwezig te zijn op vrijwel alle spoedgevallendiensten. Belangrijk is voor de maat-bepaling dat er rekening wordt gehouden met hoogte en omtrek van de hals. Kosten omtrent deze, e.a. softgoods vallen vrijwel steeds volledig voor rekening van de patiënt (variëren zowat van 7,5 € tot 17,5 €, 300 Bef tot 700 Bef stukprijs). In totaal werden zowat een 10-tal diverse typen (merken) van halskragen gesommeerd door de respondenten, Smith&Nephew halskragen worden het frequentst gebruikt (34%), vervolgens Beiersdorf (20%) en Collafoam (17%).

- Draagdoeken:

Komen voor in erg uitgebreide vorm: klassieke driehoeksverbanden (0,88 €, 35 Bef stukprijs +/-), collar 'n cuff of ander sling alternatief (BSN), arm (enkelvoudige riem) en schouder (dubbele riem) (+/- 13 €, 525 Bef stukprijs) –verbanden. Ook deze komen voor op blijkbaar vrijwel alle spoedgevallendiensten.

Smith&Nephew wordt hier van merk het meest frequent gebruikt (door 29%), vervolgens Collar 'n Cuff (20%) en Polysling (17%) en vele andere in mindere mate (13 verschillende soorten opgegeven in totaal). Ook hier stel je vaak vast dat er voor geen van deze duidelijke gebruiks-instructie (op de spoedgevallendiensten) voor het personeel en/of de patiënten beschikbaar zijn.

Al eens stil gestaan bij de juiste lengte-maat (voor de voorarm) bij arm- of schouder –immobilizer, enkelvoudige of dubbele (vaak verkeerdelijk toegepaste) Collar 'n Cuff –techniek ? Bevrage je bij je hoofdverpleegkundige of de leverancier !

- Clavicula-verbanden:

Komen gegeneraliseerd voor, Beiersdorf is koploper (34%) in dit segment, gevolgd door Smith&Nephew (17%) en nog een 8-tal anderen. Richtprijs van ongeveer 20 €, 800 Bef. Naar maatbepaling ga je dit best inschatten na omtrek-meting van de thorax (onder tepel-niveau) Belangrijk is het rekenschap geven van voldoende padding t.h.v. de oksels (eventueel extra voorzien). Correcte instructies specifiek voor jullie type verband ? Patiënten-informatie ?

- Ribverbanden:

Het voorkomen van deze is minder algemeen, 26% van onze respondenten heeft geen ribgordels voorradig op hun spoedgevallendiensten. Knelpunten blijken hier de beperkte immobilisatie-winst en het onderliggend infectie-risico (belang fysio-, ademhalings- en antibiotica- therapie zo nodig). In totaal werden er zowat een 16-tal voorkomende types genoteerd, Smith & Nephew (14%) en Bota (9%) werden het meest frequent gescoord. Leg het verband aan rond de romp en span voorzichtig aan totdat voldoende steun zonder A.H.-belemmering wordt gegeven. Zorg dat de fractuur- of kneuzings- haard goed wordt gesteund en gelokaliseerd. Richtprijs: 12,5 €, +/- 500 Bef..

Besluit:

Bij een groot aantal spoedgevallen-patiënten wordt een verband aangelegd, verband-toepassingen maken deel uit van de meest toegepaste verpleegkundige technieken op onze diensten. Vandaar dan ook dit pleidooi voor meer aandacht, vraagstelling en deskundigere opvolging van deze technieken ter verdere bekwaming en professionalisering van ons vak. Dat het hierbij niet altijd om spectaculaire polytrauma- e.a. toestanden kan gaan is duidelijk, maar laat de verstrekte zorg-kwaliteit hieronder niet lijden ... .

Essentiële kennisptn, praktische vaardigheden vpkn spoed:

- beschrijving voornaamste soorten verbanden
- toepassing, beheersing:
  - driehoeksverband (mitella) (immobilisatie en bedekkend)
  - spiraaltechniek
  - korenaar
  - scharnier (uiteenlopend)
  - muts hippocrates
  - hielslot
  - orthopedische hulpverbanden:
    - sling
    - draagdoek
    - halskraag (soft collar)
    - clavicula verband
    - ribbelt
- transparantverbanden: soorten, indicaties, applicatie en verwijdering

Literatuur:

- Verbandleer, Nelly Reyntjens (Aurelia Paramedica)
- Basisverbandleer, Mevr. S.M. Pollet (Katholieke Hoge School Leuven)
- References in Phlebology & Lymphologie (Jobst, Beiersdorf)
- Steun- en Drukverbanden (Hartmann)
- BOE patiënt info-sheets (UK)
- Gebruikers-instructies:
  - Dauerbinde
  - Varolast
  - Collar 'n Cuff
  - Tubigrip
  - Smith &Nephew Softgoods.

...

Geert Berden, 2005-11.